

Společné jmění manželů a určovací žaloba

Okolnost, že věřitel má vůči jednomu z manželů vymahatelnou pohledávku, sama o sobě nezakládá jeho naléhavý právní zájem ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. na určení, že věc, která na základě uzavřené smlouvy o zúžení společného jmění manželů připadla do výlučného vlastnictví druhého manžela, je ve společném jmění manželů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 2613/2013, ze dne 17.7.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce PROFÍ CREDIT Czech, a. s. se sídlem v P., zastoupeného JUDr. E.P., advokátem se sídlem v H.K., proti žalovaným 1) A. Sch., 2) Ing. J. Sch., oběma zastoupeným JUDr. M.A., advokátkou se sídlem v H., a 3) Hypoteční bance, a. s. se sídlem v P., zastoupené JUDr. J.H., advokátem se sídlem v P., o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavním právem, a o určení vlastnictví, vedené u Okresního soudu v Třebíči pod sp. zn. 8 C 101/2009, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně - pobočky v Jihlavě ze dne 28. března 2013 č. j. 54 Co 647/2012-157, tak, že dovolání žalobce proti rozsudku krajského soudu v části, ve které byl potvrzen rozsudek okresního soudu ve výroku o zamítnutí žaloby o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavními právy, se odmítá; v dalším se zamítá.

Z odůvodnění:

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Třebíči dne 3. 8. 2009 domáhal, aby bylo určeno, že na „nemovitostech: budova v části obce P., postavená na pozemku, pozemek a pozemek, vše v katastrálním území P., obci T., část obce P., zapsané na LV č. 8536“ (dále též „předmětné nemovitosti“), neváznou zástavní práva žalované 3), a to „zástavní právo smluvní - pohledávky ve výši 3.600.000,- Kč s příslušenstvím, zapsané v katastru nemovitostí pod V-5789/2008-710 a zástavní právo smluvní - pohledávky ve výši 1.223.000,- Kč s příslušenstvím, zapsané v katastru nemovitostí pod V-6058/2008-710“, a že uvedené nemovitosti jsou v „nevypořádaném společném jmění manželů“ žalovaných 1) a 2). Žalobu zdůvodnil zejména tím, že žalovaný 2) je dlužníkem žalobce zavázaným společně a nerozdílně se spoludlužníky MAVET a. s., J. P. a Agrofin, s. r. o. podle smluv o revolvingové půjčce ze dne 27. 2. 2006 č. 82507-00111 a ze dne 20. 7. 2006 č. 82679-00111, že proto žalobce „žaluje žalovaného 2) v rozhodčím řízení o zaplacení více než 28.000.000,- Kč s příslušenstvím“, že žalovaná 1) uzavřela dne 17. 5. 2007 se žalovaným 2) dohodu o zúžení společného jmění manželů, kterou bylo jejich společné jmění manželů zúženo o uvedené nemovitosti tak, že výlučným vlastníkem těchto nemovitostí se stala žalovaná 1), a která je podle žalobce neplatná, neboť jejím cílem bylo „krátit věřitele“, a že nemovitosti proto „mají náležet do nevypořádaného společného jmění manželů žalovaných 1) a 2). Dne 12. 12. 2008 a dne 22. 12. 2008 žalovaná 1) uzavřela se žalovanou 3) dvě smlouvy o zřízení zástavního práva k označeným nemovitostem, které žalobce pokládá za absolutně neplatné, neboť v době jejich uzavření nebyla žalovaná 1) výlučným vlastníkem nemovitostí vzhledem k tomu, že nemovitosti byly součástí společného jmění manželů žalované 1) a žalovaného 2), a proto nebyla oprávněna tyto smlouvy sama uzavřít. Kromě toho se žalobce dovolal relativní neplatnosti obou smluv o zřízení zástavního práva podle ustanovení § 40a občanského zákoníku ve spojení s ustanovením § 145 odst. 2 občanského zákoníku, neboť žalovaná 1) uzavřela tyto smlouvy bez souhlasu žalovaného 2). Žalobce má za to, že byl smlouvami o zřízení zástavního práva dotčen, neboť „v případě jejich platnosti by se podstatně snížila možnost uspokojit pohledávku ze shora uvedených smluv o půjčce“.

Okresní soud v Třebíči rozsudkem ze dne 20. 3. 2012 č. j. 8 C 101/2009-117 zamítl žalobu a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit na náhradě nákladů řízení žalované 1) a žalovanému 2) oprávněným společně a nerozdílně 39.600,- Kč k rukám advokátky JUDr. M.A. a žalované 3) 44.489,- Kč k rukám advokáta JUDr. J. H., Dospěl k závěru, že žalobce nebyl účasten právních vztahů vyplývajících ze smluv o zřízení zástavního práva k předmětným nemovitostem uzavřených dne 12. 12. 2008 a dne 22. 12. 2008 mezi žalovanou 1) jako zástavkyní, žalovanými 1) a 2) jako dlužníky a žalovanou 3) jako zástavní věřitelkou, a že proto není v řízení o určení, že nemovitosti nejsou zatíženy zástavními právy, aktivně věcně legitimován. Zamítnutí žaloby v části, v níž se žalobce domáhal určení, že předmětné nemovitosti jsou v „nevypořádaném společném jmění manželů“ žalovaných 1) a 2), odůvodnil nedostatkem naléhavého právního zájmu žalobce na tomto určení ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) občanského soudního řádu. Tento nedostatek shledal v tom, že usnesením Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 12. 4. 2011 č. j. 54 Cm 11/2011-49 byla odložena vykonatelnost rozhodčího nálezu rozhodce Mgr. M.L. ze dne 31. 5. 2010 č. j. S 10/09-196, kterým bylo žalovanému 2), J. P. a společnosti Agrofin, s. r. o. uloženo zaplatit společně a nerozdílně se společností MAVET, a. s. žalobci částku 28.121.000,- Kč s příslušenstvím, a že proto žalobce „nemá titul pro výkon rozhodnutí (exekuční titul)“. Kromě toho se žalobce může v případě „existence vykonatelného exekučního titulu“ s ohledem na ustanovení § 262a odst. 1 o. s. ř., které umožňuje postihnout při výkonu rozhodnutí i majetek, jenž netvoří součást společného jmění povinného a jeho manžela jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů, domáhat nařízení výkonu rozhodnutí „přímo bez určení, zda nemovitosti, které mají být předmětem výkonu rozhodnutí, jsou v nevypořádaném společném jmění manželů“.

K odvolání žalobce Krajský soud v Brně - pobočka v Jihlavě rozsudkem ze dne 28. 3. 2013 č. j. 54 Co 647/2012-157 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a uložil žalobci povinnost zaplatit na náhradě nákladů odvolacího řízení žalované 1) a žalovanému 2) oprávněným společně a nerozdílně 23.350,- Kč k rukám advokátky JUDr. M.A. a žalované 3) 21.538,- Kč k rukám advokáta JUDr. J.H., Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že žalobce není aktivně věcně legitimován v řízení o určení, že předmětné nemovitosti nejsou zatíženy zástavními právy podle smluv o zřízení zástavního práva ze dne 12. 12. 2008 a ze dne 22. 12. 2008, neboť nebyl „ani zástavním dlužníkem, ani zástavním věřitelem“. Ztotožnil se i se závěrem soudu prvního stupně, že žalobce nemá naléhavý právní zájem na určení, že předmětné nemovitosti jsou v „nevypořádaném společném jmění manželů“ žalovaných 1) a 2), neboť s ohledem na ustanovení § 262a občanského soudního řádu „právo žalobce domáhat se cestou výkonu rozhodnutí, případně exekuce, uspokojení své pohledávky za žalovaným 2) realizací dotčených nemovitostí ve vlastnictví toliko žalované 1) s aktuální podobou zápisu vlastnických vztahů v katastru nemovitostí nesouvisí“. Nesouhlasil pouze s názorem soudu prvního stupně, že žalobce nemá s ohledem na odklad vykonatelnosti rozhodčího nálezu rozhodce Mgr. M.L. ze dne 31. 5. 2010 č. j. S 10/09-196 usnesením Krajského soudu v Hradci Králové, pobočky v Pardubicích, ze dne 12. 4. 2011 č. j. 54 Cm 11/2011-49 vůči žalovanému 2) vymahatelnou pohledávku, neboť povolení odkladu vykonatelnosti exekučního titulu nebrání nařízení exekuce, a tedy „nečiní pohledávku nevymahatelnou“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že odvolací soud nesprávně posoudil otázku jeho aktivní věcné legitimace v řízení o určení, že předmětné nemovitosti nejsou zatíženy zástavními právy, neboť právními úkony spočívajícími ve zřízení zástavních práv byl žalobce „dotčen ve své právní sféře“, protože v případě jejich platnosti by se „podstatně snížila možnost uspokojení“ jeho pohledávky ze smluv o půjčce, které žalovaný 2) uzavřel jako spoludlužník. Žalobce má za to, že je dán jeho naléhavý právní zájem na určení, že předmětné nemovitosti jsou ve společném jmění manželů žalovaných 1) a 2), neboť bez tohoto určení „evidence v katastru nemovitostí neodráží skutečný stav a je ohroženo právo žalobce (je zhoršena jeho pozice, pokud jde o možnost uspokojení z předmětných nemovitostí)“. Zdůrazňuje, že pro soudního exekutora, který rozhoduje o tom, který majetek bude postižen exekucí, je „rozhodující především zápis v katastru

nemovitostí“. Podle názoru žalobce je vždy dán naléhavý právní zájem na určení vlastnictví k nemovitostem za situace, kdy stav zapsaný v katastru nemovitostí je v rozporu se skutečností, a tento naléhavý právní zájem má „i ten, kdo je ve svém postavení v důsledku chybné evidence v katastru nemovitostí ohrožen na svých právech“, tj. i žalobce v projednávané věci. Žalobce navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná 3) navrhla, aby dovolací soud „potvrdil“ napadený rozsudek odvolacího soudu, neboť jej pokládá za věcně správný. Žalobce podle názoru žalované 3) neprokázal tvrzení, k jejichž prokázání jej vyzval soud prvního stupně, zejména to, že má naléhavý právní zájem „ohledně zástavního práva“ a „ohledně určení, že nemovitosti jsou v nevypořádaném společném jmění manželů“. Žalovaná 3) zdůrazňuje, že předmětné nemovitosti byly již v době uzavírání obou revolvingových smluv o půjčce zatíženy zástavním právem ve prospěch Raiffeisenbank, a. s. k zajištění úvěru poskytnutého na základě smlouvy ze dne 14. 12. 2004. Kromě toho závazek žalovaného 2) z revolvingových smluv o půjčce ani nebyl součástí společného jmění žalované 1) a žalovaného 2), neboť rozsah tohoto závazku přesahoval míru přiměřenou jejich majetkovým poměrům.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. Čl. II bod 2. zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu vázán uplatněným dovolacím důvodem (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo která již dovolacím soudem vyřešena byla, ale má být posouzena jinak, a zda je tedy dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že jsou splněna kritéria přípustnosti dovolání obsažená v tomto ustanovení. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud, který jediný je oprávněn tuto přípustnost zkoumat (srov. § 239 o. s. ř.), dospěje k závěru, že kritéria přípustnosti dovolání uvedená v ustanovení § 237 o. s. ř. skutečně splněna jsou.

V posuzovaném případě závisí napadený rozsudek odvolacího soudu v části, ve které byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby o určení, že předmětné nemovitosti

nejsou zatíženy zástavními právy, na vyřešení právní otázky, zda osoba, která není ani zástavním věřitelem, ani zástavním dlužníkem podle uzavřené zástavní smlouvy, je věcně legitimována v řízení o určení, zda tu zástavní právo je či není. Protože odvolací soud tuto otázku hmotného práva vyřešil v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu [srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 4. 2002 sp. zn. 21 Cdo 679/2001, který byl uveřejněn pod č. 77 v časopise Soudní judikatura, roč. 2002, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2010 sp. zn. 21 Cdo 661/2009 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2011 sp. zn. 21 Cdo 1921/2009 uveřejněný pod č. 145 v časopise Soudní judikatura, roč. 2011, z jejichž odůvodnění vyplývá, že v řízení o určení, zda tu zástavní právo je či není, jsou věcně legitimováni pouze zástavní věřitel a zástavní dlužník; právní sféry dalších osob se toto řízení netýká, neboť výsledek řízení (rozhodnutí soudu o tom, zda tu zástavní právo je či není) nemůže mít na jejich právní poměry žádný vliv (nemůže mít žádný dopad na vymezení jejich práv nebo povinností tímto soudním rozhodnutím)] a protože není důvod, aby rozhodná právní otázka byla posouzena jinak, není dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v této části podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Nejvyšší soud České republiky proto dovolání žalobce v části, ve které byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby o určení, že předmětné nemovitosti nejsou zatíženy zástavními právy, podle ustanovení § 243c odst. 1 věty první o. s. ř. odmítl.

V části, ve které byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby o určení, že předmětné nemovitosti jsou ve společném jmění manželů žalovaných 1) a 2), závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení hmotněprávní otázky, zda okolnost, že věřitel má vůči jednomu z manželů vymahatelnou pohledávku, zakládá jeho naléhavý právní zájem ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. na určení, že věc, která na základě uzavřené smlouvy o zúžení společného jmění manželů připadla do výlučného vlastnictví druhého manžela, je ve společném jmění manželů. Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, je dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v této části podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání žalobce není v uvedené části opodstatněné.

V projednávané věci bylo provedeným dokazováním mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu - jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. - nepodléhá), že žalobce má vůči žalovanému 2) vymahatelnou pohledávku ze smluv o revolvingové půjčce ze dne 27. 2. 2006 č. 82507-00111 a ze dne 20. 7. 2006 č. 82679-00111, která mu byla přiznána rozhodčím nálezem rozhodce Mgr. M.L. ze dne 31. 5. 2010 č. j. S 10/09-196, jímž bylo žalovanému 2), J. P. a společnosti Agrofin, s. r. o. uloženo zaplatit společně a nerozdílně se společností MAVET, a. s. žalobci částku 28.121.000,- Kč s příslušenstvím. Dne 17. 5. 2007 žalovaná 1) uzavřela se žalovaným 2) formou notářského zápisu smlouvu o zúžení společného jmění manželů, kterou bylo jejich společné jmění manželů zúženo o předmětné nemovitosti tak, že výlučnou vlastnící těchto nemovitostí se stala žalovaná 1); právní účinky vkladu nastaly dne 23. 5. 2007. Dne 12. 12. 2008 byla mezi žalovanou 1) jako zástavkyní a dlužnicí, žalovaným 2) jako dlužníkem a žalovanou 3) jako zástavní věřitelkou uzavřena smlouva o zřízení zástavního práva k předmětným nemovitostem k zajištění pohledávky žalobce ze smlouvy o poskytnutí hypotečního úvěru ve výši 3.600.000,- Kč uzavřené mezi žalovanými 1) a 2) jako dlužníky a žalovanou 3) jako věřitelkou dne 10. 12. 2008 a dne 22. 12. 2008 byla mezi žalovanou 1) jako zástavkyní a dlužnicí, žalovaným 2) jako dlužníkem a žalovanou 3) jako zástavní věřitelkou uzavřena smlouva o zřízení zástavního práva k předmětným nemovitostem k zajištění pohledávky žalobce ze smlouvy o poskytnutí hypotečního úvěru ve výši 1.223.000,- Kč uzavřené mezi žalovanými 1) a 2) jako dlužníky a žalovanou 3) jako věřitelkou dne 22. 12. 2008.

Manželé mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu rozšířit nebo zúžit stanovený rozsah společného jmění manželů; takto mohou manželé změnit rozsah majetku a závazků nabytých či vzniklých v budoucnosti, ale i majetku a závazků, které již tvoří jejich společné jmění; předmětem této smlouvy mohou být i jednotlivé majetkové hodnoty a závazky; jestliže je předmětem smlouvy nemovitost, která již náleží do společného jmění manželů nebo do výlučného majetku jednoho z nich, nabývá smlouva účinnosti vkladem do katastru nemovitostí [§ 143a odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), podle něhož je třeba projednávanou věc posuzovat - vzhledem k datu uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů mezi žalovanými 1) a 2) - i v současné době]. Manželé se mohou vůči jiné osobě na smlouvu uvedenou v ustanovení § 143a odst. 1 obč. zák. odvolat jen tehdy, jestliže je jí obsah této smlouvy znám (srov. § 143a odst. 4 obč. zák.).

Ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák. sleduje - obdobně jako ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. - ochranu věřitele, který má vůči jednomu z manželů vymahatelnou pohledávku, jejíž uspokojení by mohlo být zkráceno (mimo jiné) smlouvou, kterou by byl zúžen dosavadní rozsah společného jmění manželů (smlouvou o zúžení společného jmění manželů). Mohou-li se manželé (každý z nich) na smlouvu o zúžení společného jmění manželů odvolat vůči věřiteli (nebo jiné třetí osobě), jen - jak vyplývá z ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák. - jestliže je věřiteli (nebo jiné třetí osobě) znám obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů, znamená to zejména, že smlouva o zúžení společného jmění manželů je právně účinná vůči věřiteli jen tehdy, byla-li manželé uzavřena (stala-li se mezi manželé účinnou) dříve, než vznikla věřiteli pohledávka (vůči jednomu z manželů), a jestliže již v té době byl věřiteli také znám obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů, jakož i to, že nemůže být vůči věřiteli právně účinná smlouva o zúžení společného jmění manželů, která byla manželé uzavřena (stala se mezi manželé účinnou) teprve poté, co věřiteli již vznikla jeho pohledávka (vůči jednomu z manželů).

Je zřejmé, že nemožnost manželů (každého z nich) odvolat se vůči věřiteli podle ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák. na smlouvu o zúžení společného jmění manželů, která byla manželé uzavřena (stala se mezi manželé účinnou) až poté, co věřiteli již vznikla jeho pohledávka (vůči jednomu z manželů), nezpůsobuje neplatnost smlouvy, ale jen její tzv. relativní bezúčinnost; znamená to, že smlouva o zúžení společného jmění je nadále platným právním úkonem a vyvolává (jí sledované) právní následky, že však ve vztahu manželů vůči věřiteli se na smlouvu hledí tak, jako kdyby nenastaly její účinky, tedy - jinak řečeno - tak, jako kdyby nedošlo k zúžení dosavadního rozsahu společného jmění manželů.

Zatímco neúčinnost právního úkonu podle ustanovení § 42a obč. zák. je třeba uplatnit odpůřčí žalobou a dochází k ní teprve (až) na základě pravomocného rozhodnutí soudu, stav relativní bezúčinnosti smlouvy podle ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák. nastává přímo ze zákona (ex lege). Vyplývá z toho (mimo jiné) to, že věřitel vymahatelné pohledávky, která mu vznikla vůči jednomu z manželů dříve, než manželé byla uzavřena (stala se mezi manželé účinnou) dohoda o zúžení jejich společného jmění, má právo ji vymoci na základě titulu pro výkon rozhodnutí (exekučního titulu) cestou výkonu rozhodnutí (exekuce) také z majetku, který (původně) patřil do společného jmění manželů a který na základě smlouvy o zúžení společného jmění připadl manželé dlužníka, aniž by bezúčinnost smlouvy podle ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák. musela být (vůči manželé dlužníka) určena pravomocným soudním rozhodnutím.

S tím, že právní bezúčinnost smlouvy o zúžení společného jmění manželů podle ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák. nastává přímo ze zákona, uvažuje rovněž právní úprava výkonu rozhodnutí (exekuce). Za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manželé se pro účely nařízení výkonu rozhodnutí (pro účely exekuce) proto považuje také majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů [srov. § 262a odst. 1 větu druhou o. s. ř. a § 42 odst. 1 větu druhou zákona č.

[120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „ex. řád“)], při výkonu rozhodnutí (exekuci) se nepřihlíží ke smlouvě, kterou byl zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění o majetek, který patřil do společného jmění v době vzniku vymáhané pohledávky (srov. § 262a odst. 2 větu první o. s. ř. a § 42 odst. 2 větu první ex. řádu), a smlouva o zúžení společného jmění manželů vytváří právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí (exekuci), jen tehdy, byl-li oprávněnému znám obsah smlouvy o zúžení společného jmění manželů v době vzniku vymáhané pohledávky [srov. § 267 odst. 2 písm. a) o. s. ř. a § 52 odst. 1 ex. řádu].

Podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. žalobou lze uplatnit, aby bylo rozhodnuto o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Podle ustálené judikatury soudů naléhavý právní zájem o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Žaloba domáhající se určení podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. (srov. například rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 2. 1971 sp. zn. 2 Cz 8/71, uveřejněný pod č. 17 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1972). Vyslovený předpoklad však nelze chápat všeobecně. Prokáže-li žalobce, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odepřít. Za nedovolenou - při možnosti žaloby na plnění - lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 1997 sp. zn. 3 Cdon 1338/96, uveřejněný pod č. 21 v časopise Soudní judikatura, roč. 1997).

Při nařízení výkonu rozhodnutí (v exekučním řízení) se - jak vyplývá z výše uvedeného - nepřihlíží k tomu, že povinný a jeho manžel mezi sebou uzavřeli smlouvu, kterou zúžili rozsah svého společného jmění manželů stanovený zákonem. Znamená to, že při výkonu rozhodnutí (při provádění exekuce) lze postihnout též majetek, který je na základě smlouvy povinného a jeho manžela o zúžení rozsahu jejich společného jmění ve výlučném vlastnictví manžela povinného, a že právní postavení oprávněného (věřitele) je za těchto okolností stejné jako v případě, kdy by smlouva o zúžení rozsahu společného jmění manželů nebyla uzavřena, popřípadě kdy by byla uzavřena neplatně, a kdy by tedy předmětný majetek byl ve společném jmění povinného a jeho manžela. Tím, že soudem nebude určeno, že majetek, o který se zúžilo společné jmění povinného a jeho manžela, je součástí jejich společného jmění manželů, proto nemůže být ohroženo právo oprávněného (věřitele) a jeho právní postavení se bez tohoto určení ani nemůže stát nejistým. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že na základě uvedeného určení by mohl být v katastru nemovitostí - jednalo-li by se o nemovitý majetek - proveden odpovídající zápis vlastnického práva, neboť majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl smlouvou zúžen zákonem stanovený rozsah společného jmění manželů, lze při výkonu rozhodnutí (při provádění exekuce) postihnout bez ohledu na stav zápisů o tomto majetku v katastru nemovitostí.

Nejvyšší soud České republiky proto dospěl k závěru, že okolnost, že věřitel má vůči jednomu z manželů vymahatelnou pohledávku, sama o sobě nezakládá jeho naléhavý právní zájem ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. na určení, že věc, která na základě uzavřené smlouvy o zúžení společného jmění manželů připadla do výlučného vlastnictví druhého manžela, je ve společném jmění manželů.

V posuzovaném případě má žalobce vůči žalovanému 2) vymahatelnou pohledávku, která může být -

jak vyplývá z výše uvedeného - při výkonu rozhodnutí (exekuci) uspokojena (zcela nebo zčásti) i postižením nemovitostí, jež byly v době vzniku pohledávky žalobce ve společném jmění žalovaných 1) a 2) a jejichž výlučnou vlastníci se na základě smlouvy o zúžení společného jmění manželů uzavřené mezi žalovanými 1) a 2) dne 17. 5. 2007 stala žalovaná 1). Za těchto okolností nemá žalobce naléhavý právní zájem na určení, že předmětné nemovitosti jsou v „nevypořádaném společném jmění manželů“ žalovaných 1) a 2), neboť i bez tohoto určení se může domáhat uspokojení své pohledávky vůči žalovanému 2) postižením předmětných nemovitostí při výkonu rozhodnutí (exekuci), aniž by na jeho právní postavení měla (mohla mít) vliv okolnost, zda nemovitosti jsou ve výlučném vlastnictví žalované 1), nebo ve společném jmění žalovaných 1) a 2); nejedná se tedy o případ, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kdy by se bez tohoto určení stalo jeho právní postavení nejistým.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je v části, ve které byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby o určení, že předmětné nemovitosti jsou ve společném jmění manželů žalovaných 1) a 2), z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by byl postižen některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobce v této části podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)